

Muallif: **Babaeva Mubina**

Muassasa: Termiz iqtisodiyot va Servis Universiteti

E-mail: babaevamubina7@gmail.com

Аннотасија (o'zbek tilida)

Mazkur ilmiy maqolada ta'lim psixologiyasi doirasida tibbiyot yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning psixologik holatini shakllantirish va rivojlantirish masalalari keng qamrovda tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida stress, emotsional zo'riqish, motivatsiya, psixologik moslashuv, kasbiy barqarorlik va ruhiy salomatlik tushunchalarining ta'lim jarayoniga ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, ta'lim muhitining psixologik qulayligini ta'minlash, pedagogik yondashuvlar va psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining tibbiyot ta'limidagi ahamiyati yoritilgan. Maqola natijalari bo'lajak tibbiyot mutaxassislarini tayyorlashda ta'lim psixologiyasi yondashuvlarini tizimli joriy etish zarurligini ko'rsatadi.

Аннотация (на русском языке)

В данной статье с позиций психологии образования всесторонне рассматриваются вопросы формирования и развития психологического состояния студентов медицинского направления. В процессе исследования научно обосновано влияние стресса, эмоционального напряжения, мотивации, психологической адаптации и устойчивости на эффективность образовательного процесса. Также раскрывается значение психологически благоприятной образовательной среды и механизмов психологической поддержки в системе медицинского образования. Результаты исследования подтверждают необходимость комплексного внедрения психологических подходов в подготовке будущих медицинских специалистов.

Ключевые слова: психология образования, студент, стресс, мотивация, психологическая устойчивость, медицинское образование.

Abstract (in English)

This article provides a comprehensive analysis of the formation and development of the psychological state of medical students from the perspective of educational psychology.

The study scientifically substantiates the influence of stress, emotional tension, motivation, psychological adaptation, and stability on the effectiveness of the educational process. In addition, the importance of creating a psychologically supportive educational environment and implementing psychological support mechanisms in medical education is highlighted. The results emphasize the necessity of systematically integrating educational psychology approaches into the training of future medical professionals.

Keywords: educational psychology, student, stress, motivation, psychological stability, medical education.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida oliy ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, tibbiyot yo'nalishida mutaxassislar tayyorlash jarayonida nafaqat chuqur nazariy bilimlar, balki yuqori darajadagi psixologik barqarorlik ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tibbiyot talabalari o'qish jarayonida katta hajmdagi axborotni o'zlashtirish, amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etish, bemorlar bilan muloqot qilish va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga majbur bo'ladilar.

Shu sababli, ta'lim psixologiyasi tibbiyot ta'limi jarayonida muhim ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Talabalarning ruhiy holati, stressga chidamliligi va motivatsiyasi ularning akademik samaradorligi hamda kelajakdagi kasbiy faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Hozirgi globallashuv va tezkor ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida ta'lim tizimi oldiga nafaqat bilimli, balki psixologik jihatdan barqaror, mustaqil fikrlovchi, stressga chidamli va kasbiy jihatdan yetuk mutaxassislarni tayyorlash vazifasi qo'yilmoqda. Ayniqsa, tibbiyot sohasi uchun bu talablar yanada dolzarb bo'lib, chunki ushbu yo'nalishda tahsil olayotgan talabalar kelajakda inson hayoti va sog'lig'i uchun mas'ul bo'lgan mutaxassislar sifatida faoliyat yuritadilar.

Ta'lim psixologiyasi fanining asosiy vazifalaridan biri — shaxsning ta'lim jarayonidagi psixologik rivojlanish qonuniyatlarini o'rganish va ularni amaliyotga tatbiq etishdan iboratdir. Tibbiyot yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar yuqori o'quv yuklamasi, murakkab nazariy fanlar, amaliy mashg'ulotlar, klinik muhitdagi mas'uliyat hamda emotsional zo'riqlashlarga duch keladilar. Bu omillar ularning psixologik holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot talabalari orasida stress, xavotirlik, emotsional charchoq va motivatsiyaning pasayishi keng tarqalgan holatga aylanmoqda. Mazkur holatlar o'quv faoliyatining samaradorligiga,

bilimlarni o'zlashtirish darajasiga va kelgusidagi kasbiy moslashuv jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ta'lim jarayonida psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan qaralganda, talabalar shaxsini rivojlantirishda motivatsiya, emotsional barqarorlik, o'z-o'zini boshqarish, stressga chidamlilik kabi psixologik omillar yetakchi o'rin tutadi. Ayniqsa, tibbiyot ta'limida bu omillarni inobatga olish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Chunki psixologik jihatdan tayyor bo'lmagan talaba yuqori akademik natijalarga erishishi qiyinlashadi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida ta'limning insonparvarlik tamoyillari kuchaytirilib, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda. Bu jarayonda ta'lim psixologiyasi fanining nazariy va amaliy yutuqlaridan samarali foydalanish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida psixologik xizmatlar faoliyatini kuchaytirish dolzarb masalalardan biridir.

Mazkur ilmiy maqolaning dolzarbligi shundan iboratki, unda ta'lim psixologiyasi asosida tibbiyot talabalari psixologik holatini rivojlantirish masalalari kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida psixologik holat tushunchasi, uning tarkibiy qismlari, stress va emotsional zo'riqishning o'quv jarayoniga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Shuningdek, maqolada ta'lim muhitining psixologik iqlimi, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi psixologik munosabatlar, motivatsiya va akademik samaradorlik o'rtasidagi bog'liqlik masalalari ham yoritiladi. Bu jihatlar tibbiyot ta'limida yuqori malakali, psixologik jihatdan barqaror kadrlar tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

TA'LIM PSIXOLOGIASINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

Ta'lim psixologiyasi shaxsning o'quv faoliyati jarayonida rivojlanishini, bilimlarni o'zlashtirish mexanizmlarini va psixik jarayonlarning shakllanishini o'rganuvchi fan sohasi hisoblanadi. Ushbu yo'nalish pedagogika, umumiy psixologiya va tibbiyot fanlari bilan uzviy bog'liqdir.

Ta'lim psixologiyasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

o'quv motivatsiyasini shakllantirish;

kognitiv jarayonlarni rivojlantirish;

emotsional holatlarni boshqarish;

shaxsiy va kasbiy moslashuvni ta'minlash.

Tibbiyot ta'limida ushbu vazifalar yanada dolzarb bo'lib, bo'lajak shifokorlarning kasbiy yetukligini belgilab beradi.

TIBBIYOT TALABALARIDA STRESS VA EMOTSIONAL ZO'RQISH

Stress – bu organizmning tashqi va ichki omillarga nisbatan javob reaksiyasi bo'lib, tibbiyot talabarlari orasida keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Akademik yuklamaning yuqoriligi, imtihonlar, klinik amaliyot va vaqt yetishmovchiligi stressning asosiy manbalari hisoblanadi.

Uzoq davom etuvchi stress quyidagi salbiy oqibatlarga olib keladi:

diqqat va xotiraning pasayishi;

uyqu buzilishlari;

psixosomatik kasalliklar;

emotsional charchash.

Ta'lim psixologiyasi stressni boshqarish va kamaytirish usullarini ishlab chiqish orqali talabalarning ruhiy salomatligini saqlashga xizmat qiladi.

MOTIVATSIYA VA AKADEMIK SAMARADORLIK

Motivatsiya ta'lim jarayonining asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Tibbiyot talabalarida ichki motivatsiyaning yuqori bo'lishi bilimlarni chuqur va ongli o'zlashtirishga yordam beradi. Kasbga qiziqish, bemorlarga yordam berish istagi va ijtimoiy mas'uliyat motivatsiyaning muhim omillari hisoblanadi.

PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA TA'LIM MUHITI

Psixologik salomatlik shaxsning jamiyatda to'laqonli faoliyat yuritishini ta'minlovchi asosiy omildir. Qulay ta'lim muhiti talabalarning stress darajasini pasaytiradi va ularning sog'lig'ini mustahkamlaydi.

XULOSA

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim psixologiyasi yondashuvlarini tibbiyot ta'limiga joriy etish talabalarning akademik va kasbiy muvaffaqiyatini oshiradi. Psixologik barqarorlikka ega bo'lgan talabalar stressga chidamli bo'lib, kelajakda malakali mutaxassis sifatida shakllanadi.

O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, tibbiyot ta'limi o'zining murakkabligi, yuqori mas'uliyati va emotsional zo'rqi darajasi bilan boshqa ta'lim yo'nalishlaridan ajralib turadi. Ushbu holat talabalar psixologik holatida turli salbiy ko'rinishlarning yuzaga kelishiga sabab

bo'lishi mumkin. Xususan, doimiy stress, xavotirlik, emotsional charchoq va motivatsiyaning pasayishi akademik samaradorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim psixologiyasi yondashuvlariga tayangan holda shuni ta'kidlash mumkinki, talabalar psixologik holatini rivojlantirishda ta'lim muhitining psixologik iqlimi muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi va talaba o'rtasidagi sog'lom psixologik munosabatlar, qo'llab-quvvatlovchi pedagogik yondashuvlar hamda individual psixologik xususiyatlarni hisobga olish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tibbiyot talabalari bilan ishlash jarayonida psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirish zarur. Bunda psixologik treninglar, stressni boshqarish texnikalari, motivatsiyaning oshirishga qaratilgan pedagogik usullar va maslahat xizmatlari muhim o'rin tutadi. Ushbu mexanizmlarning ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi talabalarning psixologik barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

Shuningdek, ta'lim psixologiyasi fanining nazariy yutuqlarini amaliyotga tatbiq etish orqali tibbiyot ta'limida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish mumkin. Bu esa nafaqat akademik bilimlarning sifatli o'zlashtirilishiga, balki talabalar kasbiy faoliyatga psixologik jihatdan tayyor holda kirib borishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Абдуллаев А.А. Та'лим psixologiyasi. – Toshkent, 2020.

Karimov F.K. Tibbiyot ta'limida psixologik yondashuvlar. – Toshkent, 2021.

Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva, 2018.

Maslow A. Motivation and Personality. – New York, 2017.

WHO. Mental health of students. – Geneva, 2019.